

NICI SHAKESPEARE, NICI FRUNZĂ

FALSTAFF după William Shakespeare ● **TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA** ● Data reprezentației: 3 decembrie 1996 ● Regia: Victor Ioan Frunză ● Scenografia: Adriana Grand ● Distribuția: Dorel Vișan (Falstaff), Gheorghe Nuțescu (Regele Henric IV), Balázs Attila (Prințul Harry de Wales), Ileana Negru (Doamna Quickly), Ruslan Bîrlea (Bardolph), Vasilica Stamatina (Doamna Ford), Ioan Isaiu (Godshill), Frederik Slavici (Harry Percy), Virgil Müller (Căpitanul), Dorin Andone (Doctorul Caius), Maria Munteanu (Doamna Page), Ligiă Moga (Nym), Alexandra Lungu (Gower), Mirela Dragu (Scroop), Ioan Marian (Domnul Ford), Marin D. Aurelian (Warwick), Bucur Stan (Domnul Page), Gelu Bogdan Ivașcu (Shadow), Petre Băcioiu (Hangiul), Petre Dondoș (Drumețul 1), Mariana Müller (Doll), Lucia Wanda Toma (Snare), Mariana Cocora (Anne), Mihai Comănici (Petre), Carmen Culcer (Fang), Dan Chiorean (Pajul), Doru Surcel (Blunt), Andra Negulescu (Cellina), Linda Müller (Anne Page).

S-a vorbit atât de mult despre genialitatea lui Shakespeare încât s-a creat mitul unei opere integral fără cusur, uitându-se că marele dramaturg englez nu a scris doar **Hamlet** sau **Regele Lear**, ci și opere – hai să le spunem, cu un cuvânt la modă – „controversate”, adică mai puțin împlinite, precum **Zadarnicele chinuri ale dragostei** sau **Poveste de iarnă**. Într-o stagiune definită printr-o explozie de spectacole Shakespeare e poate util să i se reamintească publicului nostru, educat în cultul perfecțiunii de necontestat a geniului shakespeareian, că geniul presupune evoluție și elaborare, uneori chiar inegalități. Lucrul acesta trebuie însă făcut prin spectacole cu operele lui Shakespeare, nu cu scenarii sau adaptări lipsite de coerență dramaturgică, în care unele teme sunt precar enunțate, altele, aproximative, și care comasează arbitrar și capricios situații și pasaje într-o construcție rudimentară.

O astfel de compoziție rudimentară, năvălă și confuză, lipsită de acțiune și caractere îmi pare a fi **Falstaff** de la Teatrul Național din Cluj-Napoca. Mi-e greu să spun cui îi aparține respectiva lucrare, pentru simplul motiv că informațiile scrise furnizate spectatorilor sunt contradictorii. Am văzut **Falstaff** la premiera din timpul Galei Teatrelor Naționale. Caietul-program al manifestării ne informa că ne aflăm în fața unei versiuni scenice de Victor Ioan Frunză,

Dorel Vișan și Maria Morar. O erată atașată caietului-program al spectacolului (caiet-program întocmit – lucru curios! – nu de secretarii literari ai teatrului, ci de o specialistă în logistică, Maria Morar, care, de altminteri, a utilizat copios munca respectivilor secretari literari) ne înștiință cu seninătate că „dintr-o regretabilă eroare tipografică din caietul de sală lipsesc următoarele informații: spectacolul **Falstaff** este o versiune scenică după Shakespeare semnată de Victor Ioan Frunză; direcția de scenă îi aparține tot lui Victor Ioan Frunză”. Informații nesemnificative și care puteau să-i scape oricui, nu-i așa? Numai că, surpriză! În același caiet de sală citim un interviu cu Victor Ioan Frunză, care declară că „împreună cu Dorel Vișan și cu doamna Doina Modola... am lucrat anumite pasaje”.

Că adaptarea îi aparține doar regizorului sau că la ea au mai contribuit și alte condeie nu e o chestiune ce privește doar drepturile de autor, ci una a cărei clarificare i-ar fi utilă cronicarului pentru a putea stabili cu exactitate în sarcina cui să pună neîmplinita combinație născută cu forpsul din trei izbutite texte shakespeareiene: **Henric IV**, **Henric V** și **Nevestele vesele din Windsor**. Adevărul e că din ultima piesă menționată a mai rămas foarte puțin, iar ceea ce a scăpat foarfecelor nu e din cale afară de semnificativ. Bănuiesc că, totuși, în intenția regizorului a fost să lase mai mult, fiindcă altminteri nu îmi explic de ce în caietul de sală apare numele Doamnei Page, iar pe scenă am văzut-o doar pe actrița desemnată să joace rolul, nu și personajul ca atare. Printre obiectele de recuzită poate fi lesne observat coșul în care ar fi urmat să fie înghesuit Falstaff, dar, în spectacol, acest erou al plăcerilor lumești e scutit de respectiva aventură. Ș.a.m.d. Cred că Victor Ioan Frunză a intenționat să realizeze un spectacol de mare montare, căci altfel nu îmi dau seama de ce a convocat atâția actori pentru proiectul în cauză. Ceva însă s-a întâmplat – poate a intervenit presiunea timpului scurt avut la dispoziție pentru realizarea spectacolului, concomitent cu **Becket** – și, la rezezeală, s-a renunțat la scene și idei, iar din cei aproape treizeci de actori pe care îi enumeră caietul-program se văd cu adevărat, în sensul că au sarcini artistice precise, doar trei: Dorel Vișan, Balázs Attila și Gelu Bogdan Ivașcu, cel din urmă într-o scurtă apariție ce înveselește substanțial spectacolul și spectatorul.

Scenografa Adriana Grand propune o construcție arhitecturală în trei etaje, care amintește în bună măsură de clădirea unui teatru din vremea lui Shakespeare și care-l trimite imediat pe spectator cu gândul la intens utilizata formulă a teatrului în teatru. În interiorul sau în jurul respectivei construcții se adună multitudinea de personaje secundare care, dincolo de faptul că sunt înveșmântate în costume intens colorate, nu prea aduc pete de culoare sau temperament scenic într-un spectacol ce ar fi trebuit să fie plin de trepidație comică prin mișcarea intens lucrată, prin grupări umane dinamice și metamorfoze rapide. Or, respectivele grupări doar asistă la duelul verbal dintre Falstaff și prințul Harry de Wales, duel pe care îl mai punctează uneori cu câte o exclamație, puțini fiind actorii ce mai au de spus și câte două-trei replici. Am îndoieli că sintagma „duel verbal” e chiar foarte potrivită în cazul relației care se stabilește – sau, mai degrabă, nu se stabilește – între Dorel Vișan și Balázs Attila. Primul duce greul spectacolului, e actorul destinat și predestinat rolului ce i s-a încredințat. Are haz consistent, dar știe să fie și trist, și grotesc. Din păcate, replica partenerului vine încet și e precară. Tânărul Balázs Attila e depășit de amploarea eforturilor artistice care i-au fost solicitate. Am mai spus-o și o repet: sunt absolut convins că Balázs Attila este un actor foarte talentat; dar a-i cere să joace roluri de mare întindere în limba română câtă vreme interpretul nu stăpânește mulțumitor instrumentul lingvistic, provocându-i astfel un vizibil disconfort și o stare de blocaj, supunându-l la chinul de a fi obsedat de corectitudinea rostirii și punându-l în situația de a neglija celelalte mijloace de expresie artistică se va dovedi în timp un imens deserviciu pe care directorul de scenă i-l face interpretului. Cred că e util să reamintesc că Elvira Popesco a fost o excepție care a întărit regula potrivit căreia un actor e prizonierul limbii materne, iar cazurile de bilingvism autentic sunt rare.

Mărturisesc că am plecat dezamăgit și trist de la acest spectacol, convins nu doar de faptul că ceea ce am văzut nu e Shakespeare, ci și că Victor Ioan Frunză s-a aflat, cu această ocazie, la o distanță apreciabilă de adevărata sa valoare de regizor.

MIRCEA MORARIU